

ELi ja Usbekistani laiendatud partnerlus- ja koostööleping

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

KOKi ja VVsse esitamise tähtaeg:

Tulenevalt riigisekretäri EL asjade menetlemise juhiste punktidest 14 ja 15:

Lepingu eelnõu menetletakse välissuhtlemisseaduse kohaselt. Kui nõukogu otsuse eelnõu lepingu allkirjastamise kohta tuleb nõukogus otsustamisele varem kui lõpeb välissuhtlemisseaduse kohane lepingu eelnõu heakskiitmise riigisisene menetlus, esitada valitsusele arutamiseks ja otsustamiseks seisukohad nimetatud otsuse eelnõu kohta enne otsuse vastuvõtmist nõukogus või ELi liikmesriikide esindajate kohtumisel.

Vastutav ministeerium: Välisministeerium

Kaasvastutajad: Rahandusministeerium, Kaitseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kliimaministeerium, Sotsiaalministeerium, Siseministeerium, Justiitsministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuuriministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTS § 152¹ lg 1 p 1);

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon on avaldanud kaks ELi nõukogu otsuse ettepanekut, mis käsitlevad ELi ja Usbekistani Vabariigi vahelise laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu allkirjastamist (COM(2024) 471) ning sõlmimist (COM(2024) 472).

Praegu tuginevad ELi ja Usbekistani suhted partnerlus- ja koostöölepingule, mis allkirjastati Brüsselis 21. juunil 1996 ja mis jõustus 1. juulil 1999. 9.

oktoobril 2017 võttis nõukogu vastu otsuse, millega anti luba alustada Usbekistaniga läbirääkimisi laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu üle. Läbirääkimised lepingu üle algasid novembris 2018. Euroopa Liit ja Usbekistani Vabariik jõudsid lepingu üle peetavate läbirääkimistega lõpule juunis 2022.

Sarnane laiendatud partnerlus- ja koostööleping on seni allkirjastatud kahe Kesk-Aasia riigiga: Kasahstan (2015. aasta detsembris) ja Kõrgõzstan (2024. aasta juulis).

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? Ei

Kas nähakse ette uue asutuse loomine (järelevalvelised või muud asutused)? Ei

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Ei

Eesmärgid

Lepingu eesmärk on tihendada ELi poliitilisi ja majanduslikke suhteid Kesk-Aasiaga ning aidata kaasa ELi ja Usbekistani kahepoolsed suhted tulemuslikumaks muutmisele. Usbekistani Vabariik on Kesk-Aasia kõige suurema rahvaarvuga riik, mis piirneb kõigi teiste regiooni riikidega.

Leping tugevdab poliitilist dialoogi ja tihendab koostööd paljudes eri valdkondades nagu kaubandus, tervishoid, keskkond, kliimamuutused, energeetika, maksundus, haridus ja kultuur, töö, tööhõive ja sotsiaalküsimused, teadus ja tehnoloogia ning transport. Lepingus käsitletakse ka inimõigusi, õigusalast koostööd, õigusriiklust, rahapesu ja terrorismi rahastamist, organiseeritud kuritegevust ja korrupsiooni.

Lepinguga luuakse institutsiooniline raamistik, mille moodustavad koostöönõukogu, koostöökomitee ja parlamentaarne koostöökomitee ning intellektuaalomandiõiguste allkomitee. Lisaks nähakse ette võimalus luua allkomiteesid ja muid organeid, mis abistavad koostöönõukogu.

Mõju ja sihtrühm

Vajab täiendavat analüüsi, kuna lepingu ulatus puudutab paljusid erinevaid valdkondi. Komisjon ise ei ole lepingu mõju hinnanud, kuna leiab, et tegu on kehtiva partnerluse- ja koostöölepinguga uuendamisega ning ei kehtestata olulisi uusi koostöövaldkondi, millel oleks märkimisväärne majanduslik, sotsiaalne või keskkonnamõju. Eeldatav mõju on komisjoni hinnangul peamiselt poliitiline: ELi eesmärk on toetada partnerriigi poliitilist kurssi ja tugevdada ELi poliitilist kapitali. Lisaks hindab komisjon, et Usbekistanis

võivad positiivsed sotsiaalsed tagajärjed ilmned peamiselt õigusriigi, inimõiguste ja julgeoleku alal kavandatud sätete tulemusena.

Riigikaitse ja välissuhted

Mõju sihtrühmale: Partnerluslepingu uuendamine Usbekistaniga võiks olla oluliseks jõuõlaks ELi suhtluse tihendamises Kesk-Aasia suurima elanikkonnaga riigiga. Leping tõstaks ELi nähtavust Kesk-Aasias. Seoses Vene agressiooniga Ukraina vastu on Eesti välispoliitiliste prioriteetide vaatest tervitatav tihendada ELi koostööd erinevate regioonidega, et vastustada Venemaa "mõjusfääride poliitikat" ning tõkestada ELi kehtestatud sanktsioonidest möödahiilimist. Lepinguga lubatakse tihendada poliitilist dialoogi Usbekistaniga, sh välis- ja julgeolekupoliitilist dialoogi, mis kajastab Eestile olulisi teemasid nagu inimõiguste kaitse, konfliktiennetus. Üha aktuaalsema aspektina on lepingus välja toodud ka ekspordikontrolli alane koostöö, sh kahese kasutusega kaupade osas.

Majandus

Mõju sihtrühmale: Lepingu üks eesmärk on soodustada kaubandussuhteid, millel võiks olla positiivne mõju ka Eesti ettevõtetele, mida tuleks hinnata. Lubatakse teha ka transpordialast koostööd, sh vastastikku soodustada sõidukite juhtide liikuvust. Kuigi komisjon ei ole pidanud vajalikuks lepingu mõju eraldi hinnata, leitakse, et tänu ärikeskkonna paranemisele toob lepingu sõlmimine tõenäoliselt kaubavahetuse intensiivistumise. Komisjoni hinnangul ei kaasne kummagi poole konkreetsete tööstussektorite jaoks riske, sest Usbekistani Vabariik ja EL ei konkureeri samades sektorites.

Keskkond

Mõju sihtrühmale: Täpsemat mõju tuleks hinnata. Kesk-Aasia piirkond on eriti haavatav kliimamuutuste mõjudele ning lepinguga lubavad mõlemad osapooled suurendada koostööd kliimamuutuste vastu võitlemiseks ning nendega kohanemiseks, mh vahetada infot ja ekspertiisi, teha teaduskootööd uute rohetehnoloogiate osas, tõsta teadlikkust ning tuvastada kliimamuutustega seotud samme ja meetmeid.

Infotehnoloogia ja infoühiskond

Mõju sihtrühmale: Täpsemat mõju tuleks hinnata. Lepinguga lubatakse edendada IKT-alast koostööd, mis võib tekitada täiendavaid võimalusi ka Eesti ettevõtjatele. Lisaks lubatakse suurendada koostööd ELi ja Usbekistani IKT, e-riikluse ja digitaalse majanduse regulaatorite vahel.

Siseturvalisus

Mõju sihtrühmale: Lepinguga lubatakse tihendada koostööd nii seadusliku kui ebaseadusliku rände vallas, sh infovahetuse kasvatamine. Eelkõige tuuakse koostöövaldkondadena välja ebaseadusliku rände juurpõhjuste tegelemine, aga ka seadusliku rände osas mh viisapoliitika eesmärgiga lihtsustada kodanike liikumist ning töölistega seonduv. Täpsemat mõju tuleks hinnata, arvestades, et ka Eesti on üheks sihtkohaks Kesk-Aasia riikide kodanike töörandele.

Haridus, kultuur ja sport

Mõju sihtrühmale: Täpsemat mõju tuleks hinnata. Lepingus tuuakse välja koostöö hariduse valdkonnas, eelkõige kutse- ja kõrghariduse osas. Lubatakse ka suurendada noortepoliitika alast koostööst, sh toetada noorte liikuvust.

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad sidusrühmad ja partnerid, sh ettevõtjate liidud ja tööturu osapooled jne.